

بررسی انواع هنجارگریزی در «واژانه» مبتنی بر آثار نیلوفر مسیح

زینب نوروزعلی

دکتری زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه آزاد، واحد تهران مرکزی، تهران، ایران

چکیده

برجسته‌سازی ویژگی و مشخصه زبان ادبی است. اثر ادبی وسیله بیان از واقعیت موجود جهان واقع است و ساحت آشنای متن را آشنایی‌زدایی می‌کند. ژانر «واژانه» نیز از این شیوه برای افزودن معنا یا معنای ثانویه بر واحد اولیهٔ زبانی سود برده است. «واژانه» از ژانرهای مکتب زبان‌شناسی فراساختارگرا در مکتب اصالت کلمه است که در خلق متن، به شکل نوشتار و دیداری‌تر کردن متن و پیوند آن با معنا و عاطفه متن توجه کرده است. کاربرد اشکال و چیدمان‌های گوناگون، بریده بریده نوشتن کلمات، تکرار کلمات در هندسه‌ای خاص و کاربرد انواع نشانه‌های شمایی، نمایه‌ای و نمادین... از مهم‌ترین شیوه‌هایی هستند که در «واژانه» مورد استفاده قرار می‌گیرد تا تصاویر، صداها، شکل طبیعی گفتار و کنش بین واژگان، معنایی ثانویه علاوه بر معنای متعارف و معمول واژگان و معنای استعاری آن‌ها را به خواننده نشان دهد. استفادهٔ متفاوت از شکل نوشتار و طرز چیدمان واژگان در یک نوشتار که با مراقبهٔ شناور ساختار همراه باشد و فرمی از طبیعت را منطبق بر احساسی خاص دانسته تا معنایی مضاعف را القا کند بر تأثیر عاطفی و درک اندیشگی متن خواهد افزود. خواننده علاوه بر قوهٔ شنوایی، می‌بایست قوهٔ بینایی و فراتر از آن برای درک ارتباط بین واژگان در یک تصویر از سطح آگاهی برتر بهره گیرد. تا در آفرینش متن با نویسنده و شاعر دست به مشارکت بزند. در این مقاله سعی ما بر آن است که انواع هنجارگریزی‌ها را در متون «واژانه» مبتنی بر آثار نیلوفر مسیح بررسی کنیم.

واژگان کلیدی: واژانه، هنجارگریزی، دست‌ورزبان، هنجارگریزی نوشتاری، هنجارگریزی آوایی